

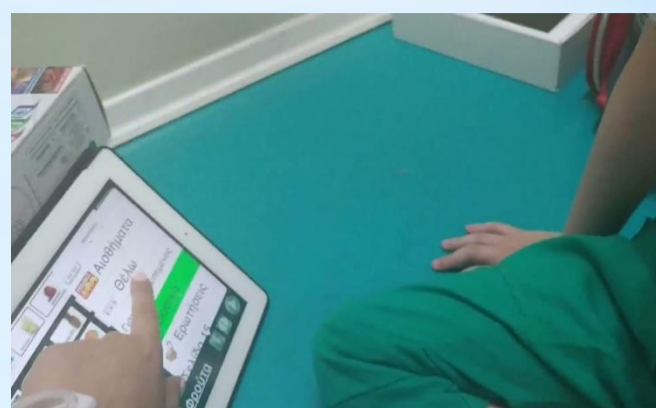
Από την απομόνωση στη φιλία: ο ρόλος των εναλλακτικών συστημάτων υψηλής τεχνολογίας (ΕΕΥΤ) στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη και στην κοινωνική ένταξη των παιδιών με μη καταληπτό λόγο: μελέτη περίπτωσης

Συγγραφέας: Βίλη Σκαρλοπούλου, λογοθεραπεύτρια Bsc, MA, RCSLT, HCPC reg

Λέξεις κλειδιά: εναλλακτική επικοινωνία, φιλία, κοινωνικές δεξιότητες, δυσπραξία, εγκεφαλική παράλυση

Φορέας: aachellas

Θεματική ενότητα: θεραπευτικά προγράμματα, ΔΑΔ

Βιβλιογραφική έρευνα

Πολλές μελέτες υποδεικνύουν σύνδεση ανάμεσα στη δημιουργία φιλίας και στην γενικότερη αναπτυξιακή πορεία των παιδιών (Hollinsworth, 2006). Σύμφωνα με την Kelly, 2019, η φιλία συμβάλλει στην κοινωνική, συναισθηματική και νοητική ανάπτυξη ενώ συντελεί στη ψυχοκοινωνική προσαρμογή. Στο σχολείο, μικρές ομάδες που γενικά αποτελούνται από ένα φύλο λειτουργούν ως η κύρια βάση για αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους και επιτρέπουν την τακτική αλληλεπίδραση που είναι πιο αυθόρμητη και χαλαρή σε σύγκριση με την αλληλεπίδραση με ενήλικες (Nippold, 2000; Whitmire, 2000). Αυτές οι ομάδες παρέχουν στα παιδιά και τους εφήβους την ευκαιρία να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες, να μοιραστούν προσωπικά προβλήματα, να υποστηρίξουν το ένα το άλλο και να μοιραστούν αμοιβαίο χρόνο, ενισχύοντας έτσι την ανάπτυξη αυτονομίας τους (Nippold, 2000; Whitmire, 2000). Τόσο η φιλία όσο και η αποδοχή σε ομάδα είναι σημαντικοί παράγοντες στην ανάπτυξη της κοινωνικής ικανότητας και στην αυτοεκτίμηση των εφήβων (Azmita, Kam prath, & Linnet, 1998).

Σύμφωνα με την έρευνα τα παιδιά που χρησιμοποιούν επαγγελματική και εναλλακτική επικοινωνία (AAC) έδειξε ότι τα περισσότερα έχουν ελλείμματα όσον αφορά την κοινωνική και επικοινωνιακή τους αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους τους (Buzolich & Lunger, 1995; Harris, 1982; Kraat, 1987; Light, 1988). Τα παιδιά αυτά ακόμη βιώνουν περιορισμούς στην επικοινωνία και ίσως και στην κίνηση. Οι περιορισμοί αυτοί τα αποστερούν από ευκαιρίες κοινωνικοποίησης τους με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος κοινωνικής απομόνωσης και να επηρεάζεται η κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη (Beukelman & Mirenda, 1992). Οι έφηβοι και οι νέοι ενήλικες που χρησιμοποιούν συστήματα εναλλακτικής κι επαγγελματικής επικοινωνίας έχουν περιγράψει συναισθήματα απομόνωσης, εμπόδια στην γνωριμία με τους συνομηλίκους τους, εμπόδια στην ένταξη και τη φιλία, απογοητεύσεις σχετικά με την έναρξη και διατήρηση σχέσεων με τους συνομηλίκους τους και την υπερβολική απογοήτευση με αρνητικές εμπειρίες που σχετίζονται με την αποδοχή (McCarthy, Light, & McNaughton, 2002). Το παιδί ή ο έφηβος με πολύπλοκες επικοινωνιακές ανάγκες κινδυνεύει να μην γίνει κοινωνικά ικανό, δεδομένου ότι η έρευνα έχει δείξει ότι οι θετικές σχέσεις μεταξύ συνομηλίκων είναι απαραίτητες για την κοινωνική μάθηση και ανάπτυξη (Ladd & Asher, 1985; Romaine, 1984). Φαίνεται λοιπόν ότι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

Ιστορικά, οι λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις στα παιδιά με πολλαπλές αναπηρίες επικεντρώθηκαν στην αποκατάσταση γλωσσικών προβλημάτων σε μια προσπάθεια «επισκευής σπασμένων τμημάτων» (Lyon, 1998, σελ. 204). Αυτές οι παρεμβάσεις σπάνια είχαν ως αποτέλεσμα την επίτευξη λειτουργικών δεξιοτήτων επικοινωνίας (π.χ. Estrella, 2000; Fox & Fried-Oken, 1996). Προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη της επικοινωνιακής ικανότητας, οι παρεμβάσεις με χρήση εναλλακτικής επικοινωνίας πρέπει να επικεντρωθούν όχι στην επίδειξη μεμονωμένων δεξιοτήτων σε αίθουσες κλινικών ή θεραπευτικές συνεδρίες, αλλά στην πραγματική επικοινωνία σε φυσικά κοινωνικά περιβάλλοντα (Light, 1989; Williams, Krezman), & McNaughton, 2008).

Μελέτη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μελέτη περίπτωσης κατά την οποία εξετάζονται δύο παιδιά με πλήρως δυσκατάληπτο λόγο πριν την παρέμβαση (εγκεφαλική παράλυση και σοβαρή δυσπραξία) των οποίων η συμπεριφορά χαρακτηριζόταν προκλητική τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο (αυτοτραυματισμοί, στερεοτυπικές κινήσεις) ενώ και στις δύο περιπτώσεις τα παιδιά δεν είχαν λειτουργική επικοινωνιακή επαφή με συνομηλίκους (απομόνωση). Και στις δύο περιπτώσεις έγινε εισαγωγή συστήματος εναλλακτικής επικοινωνίας υψηλής τεχνολογίας (ΕΕΥΤ) κι ακολούθησε η κοινωνική του χρήση κατά τη συνεδρία σε ποικίλα κοινωνικά περιβάλλοντα και κλιμακούμενης δυσκολίας περιστάσεις. Στόχος της εργασίας είναι να δείξει την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων με την κοινωνική χρήση του συστήματος επικοινωνίας σε φυσικά περιβάλλοντα.

Έμφαση δόθηκε στις δεξιότητες λόγου και τις δεξιότητες για να εκφράσουν ένα ευρύ φάσμα επικοινωνιακών λειτουργιών.

- εναλλαγή
- έναρξη και τερματισμός αλληλεπιδράσεων
- διατήρηση και ανάπτυξη θεμάτων

Δεξιότητες λόγου

- ζητώντας προσοχή
- ζητώντας πληροφορίες
- παρέχοντας πληροφορίες
- αισθήματα
- σχόλια
- ερωτήσεις
- απόρριψη

Επικοινωνιακές λειτουργίες

Και στα δύο παιδιά δόθηκε ένα δυναμικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες και προτιμήσεις του που επέτρεπε να έχουν πρόσβαση στις παραπάνω επικοινωνιακές λειτουργίες και δεξιότητες. Αφού τα παιδιά εξοικειώθηκαν με το σύστημα και το λεξιλόγιο ακολουθήθηκε η παρακάτω πορεία (προχωρούσαμε στο επόμενο επίπεδο αφού μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ένα ευρύ φάσμα επικοινωνιακών λειτουργιών σε κάθε επίπεδο):

Ατομικές συνεδρίες (επίπεδο 1)	Συνεδρίες σε ανοιχτό χώρο του κέντρου (επίπεδο 2)	Εξωτερικό πρόγραμμα (επίπεδο 3)	Ομαδικές συνεδρίες με συνομηλίκους (επίπεδο 4)
νέα ανταλλαγή φωτογραφιών	αιτήματα για πράγματα που χρειαζόμασταν σε τρίτα άτομα	αιτήματα προς τον πωλητή	διάβασμα βιβλίου και ομαδικά σχόλια
θεατρικά (θεωρία του νου) επιτραπέζια	απλές κοινωνικές ερωτήσεις στους άλλους	κοινωνικές ερωτήσεις/σχόλια	Νέα ανταλλαγή φωτογραφιών
αγαπημένη μουσική	απαντήσεις στους άλλους		Επιτραπέζια
	αγαπημένη μουσική μαζί με άλλους		αγαπημένη μουσική
			ομαδικά πρότζεκτ πχ πάρτυ

Και τα δύο παιδιά έφτασαν στο τέταρτο επίπεδο σε διάστημα 12 μηνών.

Αποτελέσματα

Τ' αποτελέσματα έδειξαν ότι με τη παραπάνω μέθοδο μειώθηκε ποιοτικά η προκλητική συμπεριφορά κι ότι η επικοινωνία σε κοινωνικό επίπεδο αυξήθηκε τόσο και στο κέντρο και στο σπίτι αλλά και στο σχολείο. Το παιδί με τη σοβαρή δυσπραξία μάλιστα ξεκίνησε να λέει τις λέξεις που άκουγε στη συσκευή σε διάστημα 3 μηνών.

Συμπεράσματα

Κι στις δύο περιπτώσεις με την επιτυχή εισαγωγή του συστήματος σε κοινωνικά περιβάλλοντα και με παρέμβαση που στόχευε στην αλληλεπίδραση με συνομηλίκους και στην εκμάθηση κοινωνικών στρατηγικών, τα παιδιά άρχισαν να κάνουν σημαντικά βήματα για τη δημιουργία φιλίας μέσω συζήτησης, εμπλοκής και μοιράσματος. Συμπερασματικά η μέθοδος της ΕΕΥΤ και της εκπαίδευσης της κοινωνικής της χρήσης φαίνεται να διευκόλυνε σε σημαντικό βαθμό την κοινωνικοποίηση και των δύο περιστατικών. Οι περιορισμοί που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι ο περιορισμένος αριθμός δείγματος, ο βαθμός υποστήριξης κι αποδοχής από το οικογενειακό περιβάλλον καθώς και η συνεργασία του σχολείου.

Βιβλιογραφία

Kate Anderson, Susan Balandin & Sally Clendon (2011) "He Cares About Me and I Care About Him." Children's Experiences of Friendship with Peers who use AAC, Augmentative and Alternative Communication, 27:2, 77-90

Janice Light & David McNaughton (2014) Communicative Competence for Individuals who require Augmentative and Alternative Communication: A New Definition for a New Era of Communication?, Augmentative and Alternative Communication, 30:1, 1-18,

Light, J. C., Parsons, A. R., & Drager, K. D. R. (2002). "There's more to life than cookies": Developing interactions for social closeness with beginning communicators who require augmentative and alternative communication. In J. Reichle, D. Beukelman, & J. Light (Eds.), Exemplary practices for beginning communicators: Implications for AAC (pp. 187-218). Baltimore, MD: Paul H. Brookes

Lilienfeld, M., & Alant, E. (2005). The social interaction of an adolescent who uses AAC: The evaluation of a peer-training program. Augmentative and Alternative Communication, 21(4), 278-294.

Στοιχεία επικοινωνίας

viskarlop@hotmail.com

<https://www.aachellas.gr>